

# Bijlage: Overzicht richtlijnen

MER5b- 220508

1938-29

Aardgastransportleiding Ossendrecht- Zelzate (Gasunie-MER 5b)

## Richtlijnen

Op basis van inspraakreacties en het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage is met de betrokken ambtenaren een gezamenlijk voorstel voor richtlijnen opgesteld.

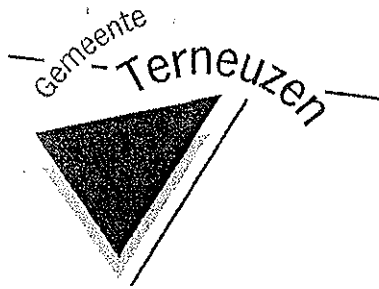
Hierna vindt u:

- per bevoegd gezag informatie over eventuele verschillen tussen de richtlijnen, zoals vastgesteld door de Gemeente Terneuzen
- die pagina's van de richtlijnen van de gemeente waarin toevoegingen en wijzigingen op de standaardtekst zijn gemaakt. Wijzigingen ten opzichten van de standaardtekst zijn in de kantlijn gemarkeerd.

Bevoegd gezag	Vastgesteld op	Eventuele verschillen t.o.v. vastgestelde richtlijnen door de gemeente Terneuzen
Gemeente Terneuzen	20 december 2007	
Gemeente Hulst	14 februari 2008	idem
Gemeente Reimerswaal	27 november 2007	idem
Provincie Zeeland	13 december 2007	idem
Rijkswaterstaat	7 mei 2008	idem

Op onze website vindt u alle stukken over dit project, voor zover ze aan Bureau Energieprojecten zijn toegezonden. Dit betreft inspraak en adviezen en de richtlijnen met besluitvorming daaromtrent.

[www.bureau-energieprojecten5b -OZ](http://www.bureau-energieprojecten5b -OZ)



Lijst agendapunten nummer: **13b**  
Kenmerk: 14368  
Afdeling: Milieu en Natuur

## RAADSBESLUIT

Datum: 20 december 2007

Onderwerp: Richtlijnen MER Gasunie aardgastransportleiding Ossendrecht-Zelzate

De raad van de gemeente Terneuzen;

gelezen het voorstel van Burgemeester en Wethouders d.d. 5 november 2007;

gelet op artikel 7.15 van de Wet milieubeheer

Besluit:

de richtlijnen voor de MER Gasunie aardgastransportleiding Ossendrecht-Zelzate vast te stellen, overeenkomstig de bij dit besluit behorende en gewaarmerkte bijlage [document: "Richtlijnen MER Gasunie aardgastransportleiding Ossendrecht-Zelzate"(december 2007)]

Besloten in de openbare vergadering van de Gemeenteraad van Terneuzen op 20 december 2007,

raadsgriffier

voorzitter

mr. A.W. de Feijter

J.A.H. Lonink

# **Aardgastransportleiding Ossendrecht-Zelzate**

**Richtlijnen voor het milieueffectrapport**

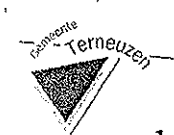


## **Colofon**

Uitgave Gemeente Terneuzen  
Directie REO  
Afdeling Milieu en Natuur  
December 2007

Verkrijgbaar: [www.terneuzen.nl](http://www.terneuzen.nl).

Informatie  
Directie REO  
Afdeling Milieu en Natuur  
Dhr. S. De Froy  
Tel. 0115-455000



## INHOUDSOPGAVE

<b>1.</b>	<b>INLEIDING</b> .....	<b>3</b>
<b>2.</b>	<b>HOOFDPUNTEN VAN HET MER</b> .....	<b>5</b>
<b>3.</b>	<b>ACHTERGROND EN BESLUITVORMING</b> .....	<b>5</b>
3.1	Achtergrond en doelstelling .....	5
3.2	Beleidskader.....	5
3.3	Te nemen besluiten en procedures .....	6
<b>4.</b>	<b>VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN</b> .....	<b>7</b>
4.1	Keuze voorkeurstracé.....	7
4.2	Meest milieuvriendelijk alternatief .....	7
<b>5.</b>	<b>HUIDIGE SITUATIE EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU</b> .....	<b>8</b>
5.1	Geohydrologie, bodem en water .....	8
5.2	Natuur .....	9
5.3	Landschap, cultuurhistorie en archeologie.....	9
5.4	Veiligheid .....	9
<b>6.</b>	<b>OVERIGE HOOFDSTUKKEN VAN HET MER</b> .....	<b>10</b>

## BIJLAGEN

1. Advies Cie m.e.r. d.d. 5 september 2007
2. Ingekomen inspraakreacties en adviezen

## 1. INLEIDING

N.V. Nederlandse Gasunie heeft het voornemen om tussen Ossendrecht en Zelzate een gastransportleiding aan te leggen in combinatie met de uitbreiding van het exportstation nabij Zelzate<sup>1</sup>. De gastransportleiding heeft een lengte van ca 40 km en kruist de Westerschelde. Een gedeelte van deze leiding kruist Vlaams gebied. De leiding heeft een diameter van 48 inch (120 cm) en een maximale gasdruk van 79,9 bar.

Voor de gastransportleiding moeten de bestemmingsplannen van de gemeenten herzien worden. Tevens zijn er vergunningen nodig in het kader van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr) en de Grondwaterwet (Gww). Mogelijk moet ook het streekplan/omgevingsplan van Zeeland herzien worden. Ter onderbouwing van de bestemmingsplanherzieningen, de mogelijke streekplan-/omgevingsplanherziening en de aanvragen van bovengenoemde vergunningen wordt een milieueffectrapport opgesteld.

Voor de herziening van de bestemmingsplannen is ook de plan-m.e.r.-procedure van toepassing omdat:

- het voorgenomen tracé Natura2000-gebieden doorkruist dan wel mogelijk beïnvloedt (Westerschelde; Verdrongen Land van Saeftinghe);
- de bestemmingsplannen het kader kunnen vormen voor project-m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten op grond van de Wbr en Gww.

Met het doorlopen van de besluit-m.e.r.-procedure wordt tevens invulling gegeven aan de procedurele eisen van een plan-m.e.r.-procedure. Ook inhoudelijk zullen aan de vereisten van beide procedures worden voldaan.

Voor de Wbr-vergunningen is Rijkswaterstaat het bevoegde gezag, voor de Gww-vergunningen de provincie Zeeland. De gemeenten Reimerswaal, Hulst en Terneuzen zijn bevoegd gezag waar het gaat om de herziening van de bestemmingsplannen. Bureau Energie Projecten<sup>2</sup>, ondergebracht bij SenterNovem<sup>3</sup>, coördineert de bevoegde instanties.

Bij brief van 11 juni 2007 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER). De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in het Zeeuwsch Vlaams Advertentieblad (30 mei 2007) in de Staatscourant en in een aantal andere lokale en regionale weekbladen.

De Commissie voor de m.e.r. heeft haar advies uitgebracht op 5 september 2007. Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. – verder aangeduid als ‘de Commissie’. Het bedoelt aan te geven welke informatie het MER moet bieden om het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat dit advies **niet** zelfstandig leesbaar is, maar in combinatie met de startnotitie moet worden gelezen.

Via SenterNovem, Bureau Energieprojecten heeft de Commissie kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen<sup>4</sup>. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Er is kennisgenomen van de besluitvormingsprocedure omtrent het Belgische deel van de aardgasleiding.

Het MER en het milieurapport, dat de Gasunie gaat maken voor de grensoverschrijdende toetsing aan het Vlaamse MER/VR<sup>5</sup>-decreet 18-12-2002 (Belgisch Staatsblad 13-02-2003) en de vergunningaanvraag in België dienen op elkaar te worden afgestemd.

De richtlijnen van de Raad van de gemeente Terneuzen voor het milieueffectrapport voor de aardgastransportleiding tussen Ossendrecht en Zelzate volgen hierna. Deze richtlijnen zijn conform het richtlijnenadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage.

De startnotitie geeft voor veel onderdelen aan wat in het MER aan de orde zal komen. Onderstaande richtlijnen zijn gericht op die onderwerpen die in het MER een andere uitwerking of een andere aanpak

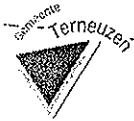
<sup>1</sup> De Gasunie heeft aangegeven dat de realisatie van een compressorstation in de Koningin Emma Polder niet noodzakelijk is. Er blijkt voorlopig voldoende compressiecapaciteit op andere locaties om het aardgas vanuit het noorden richting Zelzate te pompen. Gasunie ziet ervan af om het compressorstation deel uit te laten maken van de nu lopende m.e.r.-procedure.

<sup>2</sup> Een samenwerkingsverband tussen de ministeries van EZ, VROM en LNV.

<sup>3</sup> Een agentschap van het ministerie van EZ.

<sup>4</sup> Zie bijlage 2.

<sup>5</sup> VR staat voor Veiligheidsrapportage, een effectonderzoek vergelijkbaar met een MER specifiek naar veiligheidsaspecten in projecten.



behoeven dan in de startnotitie is voorgesteld. Voor alle niet hieronder genoemde onderwerpen is de in de startnotitie voorgestelde aanpak richtlijn voor het MER.

Wat betreft de opzet van het MER wordt Gasunie verzocht het MER zodanig in te richten dat de watergerelateerde onderwerpen gemakkelijk terug te vinden zijn (in eigen waterparagrafen en/of door het opnemen van een index). Dit vergemakkelijkt het gebruik van het MER voor de Gww-vergunningverlening en bij het doorlopen van de watertoets bij bestemmingsplanherzieningen.

## 2. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

De Raad van de gemeente Terneuzen beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- Een onderbouwing van de keuze van het voorkeustracé en de uitvoering daarvan, met specifiek aandacht voor milieugerelateerde argumenten.
- Een adequate gebiedsbeschrijving en (ecologische) effectbeschrijving voor de passages door/nabij Natura 2000-gebieden en andere beschermde gebieden, waaronder EHS-gebieden en verbindingzones en aardkundige waardevolle doorkruisingen.
- Een beschrijving van de effecten van de verschillende alternatieven op de veiligheid van mensen (plaatsgebonden risico en groepsrisico). De risicoschattingen dienen gemaakt te worden zoals wettelijk is voorgeschreven.
- Een heldere samenvatting die zelfstandig leesbaar is en een goede afspiegeling is van de inhoud van het MER.

## 3. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

### 3.1 Achtergrond en doelstelling

Achtergronden en doelstelling zijn in de startnotitie beschreven en kunnen in het MER worden overgenomen.

### 3.2 Beleidskader

#### **Natuurwetgeving**

De Westerschelde en het Verdrongen Land van Saeftinghe zijn aangewezen als Natura 2000-gebieden en zijn daarmee beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw 1998). Beschrijf hoe met beschermingsregime van de Nbw 1998 wordt omgegaan en welke consequenties dit heeft voor de realisatie van de aardgasleiding. Ga in dit verband ook in op de gevolgen voor het initiatief die voortvloeien uit het Vlaamse Natuurdecreet.

Beschrijf in het MER hoe de provincie Zeeland de beschermingsregimes voor de (provinciale) Ecologische Hoofdstructuur en andere gebieden met natuurwaarden toepast en welke consequenties dit heeft voor de realisatie van de aardgasleiding. Beschrijf eveneens hoe de provincie in geval van effecten omgaat met compensatie en saldering en welke consequenties dit heeft voor de realisatie van de aardgasleiding.



### Wetgeving externe veiligheid

De Commissie wijst erop dat de huidige regelgeving voor externe veiligheid bij hogedrukaardgasleidingen<sup>6</sup> momenteel wordt herzien. Omdat bij de besluitvorming moet worden uitgegaan van de dan geldende regelgeving dient het initiatief getoetst te worden aan zowel de huidige als toekomstige regelgeving op het gebied van externe veiligheid<sup>7</sup>.

### Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium

In het kader van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium, zoals deze door Nederland en Vlaanderen is vastgesteld, wordt momenteel de MER-studie voor de ontwikkeling van het intergetijdennatuurproject Hedwige- en Prosperpolder uitgevoerd. Evenzo vindt in dit kader een MER-studie plaats in het kader van het project Verruiming van de Vaargeul.

In het MER dient te worden aangegeven hoe de afstemming met beide initiatieven zal plaatsvinden. Zie in dit verband de suggesties in deze gedaan in de inspraakreacties van het Ministerie van LNV en de provincie Zeeland<sup>8</sup>.

### Omgevingsplan provincie Zeeland

Sinds 2006 beschikt de provincie Zeeland over een Omgevingsplan. Het MER dient aan te geven welke consequenties voor het initiatief voortvloeiën uit dit Omgevingsplan<sup>9</sup>.

### Bestemmingsplan Antwerpen

Beschrijf welke consequenties het initiatief heeft voor de realisatie van het windturbinepark zoals genoemd in het Bestemmingsplan van Antwerpen.

## 3.3 Te nemen besluiten en procedures

De startnotitie gaat in op de te nemen besluiten en de te volgen (m.e.r.- en PWC<sup>10</sup>-)procedures. De Commissie vraagt speciale aandacht voor de Habitattoets conform de Nbw 1998<sup>11</sup>. De Habitattoets kan maximaal uit drie fasen bestaan:

- de Oriëntatiefase (voorheen vaak voortoets genoemd), waarbij wordt bepaald of er sprake kan zijn van nadelige gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Indien significante gevolgen al kunnen worden uitgesloten dient de Verslechterings- en Verstoringstoets te worden uitgevoerd;
- de Passende beoordeling in geval van kans op significante negatieve effecten. Indien met zekerheid kan worden gesteld dat er geen significante gevolgen zullen optreden zal de Verslechterings- en Verstoringstoets moeten worden uitgevoerd.
- de ADC-fase, in geval in de Passende beoordeling significante effecten niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten. Hierbij moeten maximaal drie vragen beantwoord worden:
  - Zijn er Alternatieven die geen of minder schade toebrengen aan het Natura 2000-gebied?
  - Zijn er Dwingende redenen van groot maatschappelijk belang?
  - Indien er geen alternatieven zijn, maar wel dwingende redenen van groot openbaar belang; is Compensatie mogelijk?

De Commissie wijst erop dat voor het aanbrengen van de leidingen in waterschapswegen bij het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen een ontheffing van de Wegenverordening Zeeland 1994 moet worden aangevraagd en dat voor de waterbeheersing de Keur Waterschap Zeeuws-Vlaanderen van toepassing is<sup>12</sup>.

<sup>6</sup> Circulaire Zonering langs hogedruk aardgastransportleidingen, 1984.

<sup>7</sup> De Minister van VROM heeft aangegeven in de tweede helft van 2007 een voorstel te doen voor een AMvB 'Buisleidingen'. Anticipeer hier zo goed mogelijk op.

<sup>8</sup> Zie inspraakreacties 1 en 2, bijlage 2.

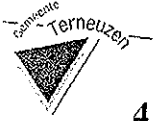
<sup>9</sup> Zie in dit verband ook de inspraakreactie van de provincie Zeeland (inspraakreactie nr. 2, bijlage 2).

<sup>10</sup> Planologische werkcommissie.

<sup>11</sup> Natuurbeschermingswet 1998, artikel 19d tot en met 19ka. Zie ook Algemene handreiking Natuurbeschermingswet 1998 (LNV 2005).

<sup>12</sup> Zie ook de inspraakreactie van het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen (inspraakreactie nr. 10, bijlage 2).





## 4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

### 4.1 Keuze voorkeurstracé.

Geef in het MER een onderbouwing van de tracékeuze. Geef daarbij inzicht in de karakteristieken van mogelijke tracés, onder meer in de lengtes van doorsnijdingen van (ecologisch, aardkundig en landschappelijk) kwetsbaar gebied, de voor veiligheid relevante toetsingsafstanden en de (technische en procedurele) moeilijkheidsgraad van de realisatie van de routes. Onderbouw op grond van welke milieu- en andere overwegingen de keuze voor het voorkeurstracé en wijze van aanleg/uitvoering is gemaakt<sup>13</sup>.

### 4.2 Meest milieuvriendelijk alternatief

Besteedt bij de ontwikkeling van het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) vooral aandacht aan minimalisering van effecten door de fasering en wijze van aanleg, en mogelijkerwijs door andere, realistische ruimtelijke varianten dan wel uitvoeringswijzen te ontwikkelen c.q. in beschouwing te nemen. In bijzonder valt hier met name te denken aan de passage met betrekking tot het Verdrongen Land van Saefinghe<sup>14</sup>, naast het in de startnotitie genoemde aandachtsgebied van de Vlaamse Kreek. Aandachtspunten zijn:

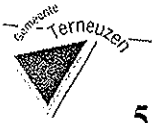
- Minimalisering van nadelige ecologische effecten tijdens de aanleg bijvoorbeeld door seizoensplanning of door keuzes in de wijze van aanleg (minimalisering verstoring door geluid, licht, trilling en beweging op fauna in met name Natura2000-gebieden) en uitvoering<sup>15</sup>;
- Cultuurhistorische, archeologische en landschappelijke inpassing en de passage van waardevolle landschappelijke elementen (dijken, kreekrestanten);
- Woon- en leefomgevingskwaliteit: minimale overlast voor omwonenden tijdens de aanleg en minimale veiligheidsrisico's tijdens zowel de aanleg- als de gebruiksfase;
- Minimalisering van gebruiksbepalingen voor andere in het studiegebied voorkomende functies<sup>16</sup>;
- Minimalisering van de breedte van de werkstrook, met name in kwetsbare gebieden;
- Minimalisering geluid- en lichthinder en landschappelijke inpassing van de (uitbreidingen van) afsluiterlocaties.

<sup>13</sup> Geef bijvoorbeeld aan welke voor- en nadelen verbonden zijn aan technische varianten in de aanleg waardoor uitvoering van het natuurontwikkelingsplan Hedwige- en Prosperpolder niet wordt bemoeilijkt. Onderbouw ook waarom gekozen is voor het traject door het natuurgebied de Vlaamse Kreek en niet voor de noordelijke leidingstraat door de Zandberg. Zie in dit verband ook de inspraakreactie van de Zeeuwse Milieufederatie (inspraakreactie nr. 7, bijlage 2).

<sup>14</sup> Mede in relatie tot het natuurontwikkelingsproject Hedwige- en Prosperpolder en de verruiming van de vaargeul van de Westerschelde.

<sup>15</sup> Zie in dit verband ook de inspraakreactie van de Stichting Het Zeeuwse Landschap (inspraakreactie nr. 9, bijlage 2).

<sup>16</sup> Zie in dit verband de inspraakreacties van de ZLTO (inspraakreactie nr. 3, bijlage 2).



## 5. HUIDIGE SITUATIE EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

De startnotitie biedt een goede richtlijn voor de in het MER per deeltraject te beschrijven huidige situatie, autonome ontwikkelingen<sup>17</sup> en milieugevolgen van het voornemen en de alternatieven. Presenteer in het MER per deeltraject een factsheet<sup>18</sup>.

In de volgende paragrafen worden in aanvulling op de startnotitie enkele accenten gelegd voor de in het MER te beschrijven milieuaspecten. Voor het Vlaamse deel kunnen de in de startnotitie genoemde Vlaamse kaders/aandachtspunten wat betreft te beschrijven en beoordelen milieuaspecten overgenomen worden.

### 5.1 Geohydrologie, bodem en water

In de startnotitie wordt een goed onderscheid gemaakt in de behandeling van de relevante effecten in geval van de Westerschelde passage dan wel het vaste land. Wat betreft de passage door de Westerschelde zal daarbij vooral de aandacht worden geconcentreerd op effecten ten gevolge van veranderingen in waterbeweging (stromingspatronen), morfologie (erosie-sedimentatie-processen), waterkwaliteit (vertroebeling). Gelet op het dynamische karakter van de Westerschelde

Dient hersteltijd/-vermogen en eventueel risico op blootspoelen als beoordelingscriterium mee te worden genomen bij de vraag naar significantie van negatieve gevolgen, die wellicht overwegend tijdelijk van karakter zijn.

Het studiegebied is gevarieerd in hoogteligging en wordt gekenmerkt door een afwisseling van geologische afzettingen. Beschrijf de (tijdelijke) gevolgen van de aanleg van de gastransportleiding op de bodemopbouw.

In het MER dient het geohydrologisch systeem in kaart te worden gebracht. De geohydrologische beschrijving dient zich te richten op het grondwatersysteem, met aandacht voor grondwaterstromen en stromingspatronen (kwel en inzijging). Waar relevant dient een relatie te worden gelegd met de diepere geologische lagen.

Geef inzicht in de effecten van graven en bronbemaling op het geohydrologische systeem (onder andere op inzijging en, indien van toepassing, waterwinning). Dit kan geïllustreerd worden aan de hand van contourkaarten van de (freatische) grondwaterstandverandering. Ga ook in op de mogelijke aantasting (verdroging) van waardevolle geologische lagen of bodemtypen. Besteed eveneens aandacht aan de eventuele effecten van het testen van de leiding. Speciale aandacht is nodig voor de doorsnijding van waardevolle aardkundige/bodemkundige structuren (waaronder diverse kreekrestanten in Zeeuws-Vlaanderen).

<sup>17</sup> Zie in dit verband ook de inspraakreacties van het Ministerie van LNV en de Provincie Zeeland over het natuurproject Hedwige- en Prosperpolder en het project Verruiming van de Vaargeul (inspraakreacties nr. 1 en 2, bijlage 2); Onder andere het Waterschap Zeeuwse Eilanden en A.J.M. de Cock wijzen er op dat de autonome ontwikkeling niet volledig in de startnotitie is aangegeven, onder andere ten aanzien van het traject Schelde-Rijnkanaal-Westerschelde, de ecologische verbindingzone Ossendrechtse Kil en de natuur en recreatieplannen voor het gebied Groot Eiland (inspraakreacties nr. 4 en 6, bijlage 2).

<sup>18</sup> De afbakening van deeltrajecten dient mede gebaseerd te zijn op een logische afbakening van verantwoordelijkheden / bevoegdheden.



## 5.2 Natuur

### Huidige situatie

Neem in het MER kaarten op waarop de ligging van Natura 2000-gebieden, EHS, ecologische verbindingzones en andere gebieden met een beschermde status duidelijk staat aangegeven.

Geef ook (op kaart) een duidelijk beeld van voorkomen en verspreiding van de kwalificerende habitats en soorten in de Natura 2000-gebieden. Bied inzicht in de ecologische relaties in deze gebieden (functie als leefgebied, ecohydrologische relaties) en de mate van kwetsbaarheid van deze relaties. Indien geen actuele gegevens beschikbaar zijn dan een aanvullend onderzoek uitvoeren in deze gebieden.

### Effecten

Het MER dient inzicht te bieden in de ecologische effecten van de verschillende alternatieven. Ga daarbij in op de tijdelijke effecten in de aanlegfase (zoals effecten van verstoring door geluid, verlichting en vervoersbewegingen, en op de langere termijneffecten van vergraving (zoals verstoring van de profielopbouw). Ga eveneens in op de effecten van bronbemaling. Beoordeel de regeneratiemogelijkheden van (karakteristieke) habitats in termen van kwetsbaarheid, (on)vervangbaarheid en hersteltijd/regeneratie, en foerageermogelijkheden van vogels<sup>19</sup>. Motiveer de noodzaak voor het al dan niet uitvoeren van een Passende Beoordeling of Verslechterings- en Verstoringstoets.

Ten behoeve van een mogelijke ontheffingsaanvraag ingevolge de Flora- en faunawet zullen de nadelige effecten op beschermde soorten in kaart moeten worden gebracht. Geef in het MER aan of op grond van de beschikbare informatie te verwachten is dat er een ontheffing aangevraagd moet worden en of het aannemelijk is dat deze verleend kan worden.

Geef aan welke ruimte de planning voor de aanleg en ingebruikname van de gastransportleiding laat om milieueffecten (met name effecten op de natuur) zoveel mogelijk te vermijden<sup>20</sup>.

## 5.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Gezien het karakter van het studiegebied dient specifiek aandacht uit te gaan naar landschap (inclusief aardkundige/geomorfolologische waarden), cultuurhistorie en archeologie. Beschrijf in het MER de betekenis en de relatieve zeldzaamheid van de landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden in (de directe omgeving van) het plangebied, waaronder het Gea-object 'Verdronken Land van Saeftinghe' en uitgaande van provinciale kaders De beoordeling van het tracé(s) dient hierop te zijn toegespitst. Denk bijvoorbeeld aan aantasting van gaafheid en samenhang.

Geef aan hoe bij planontwikkeling en uitvoering rekening zal worden gehouden met aanwezige waarden.

## 5.4 Veiligheid en hinder

In de startnotitie staat al aangegeven dat een veiligheidsanalyse van de voorgenomen activiteit wordt uitgevoerd (plaatsgebonden risico en groepsrisico). Besteed in het MER enerzijds aandacht aan het risico van de gastransportleiding voor de omgeving en anderzijds aan het risico van activiteiten in de omgeving voor de gastransportleiding.

Daar waar afgeweken wordt van de toetsingsafstand dient aangegeven te worden waarom de toetsingsafstand niet gerealiseerd kan worden. Hierbij dienen de planologische, technische en economische belangen beschouwd te worden.

Beschrijf in het MER de veiligheidssituatie en –vereisten daar waar de leiding de waterkering kruist<sup>21</sup>.

Geef aan of de uitvoering van dit initiatief kan leiden tot tijdelijke of permanente gebruiksbepalingen voor activiteiten in de omgeving van de gastransportleiding. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de scheepvaart.

<sup>19</sup> Neem een kaartbeeld op van foerageer- en rustgebieden en concentraties kwalificerende vogels op in het MER.

<sup>20</sup> Daarbij kan gebruik gemaakt worden van de natuurkalender van het ministerie van LNV. Zie in dit verband ook de inspraakreactie van de Stichting Het Zeeuwse Landschap (inspraakreactie nr. 9, bijlage 2).

<sup>21</sup> Zie in dit verband ook de inspraakreactie van het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen (inspraakreactie nr. 10, bijlage 2).



Op basis van de toetsingsafstand en bebouwingsafstand zal in het MER duidelijk worden gemaakt welke eventuele veiligheidsknelpunten er zijn. Geef aan hoe deze knelpunten zullen worden opgelost. Geef daarbij inzicht in het ruimtebeslag van de nieuwe leiding (zonering) en de maatregelen die worden getroffen om het ruimtebeslag te minimaliseren, waarbij de veiligheid van omwonenden gewaarborgd blijft. Treed over bovenstaande aspecten in contact met de lokale en regionale hulpverleningsdiensten.

## 6. OVERIGE HOOFDSTUKKEN VAN HET MER

Voor de onderdelen “vergelijking van alternatieven”, “leemten in milieu-informatie”, “evaluatieprogramma” en “samenvatting van het MER” kunnen de wettelijke vereisten als richtlijn voor het MER gebruikt worden. In aanvulling hierop is het ten aanzien van de vorm en presentatie van belang:

- De vergelijking van varianten zo duidelijk mogelijk te presenteren met behulp van tabellen, figuren en kaartmateriaal;
- De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.



## BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport  
Aardgastransportleiding Ossendrecht – Zelzate.

1. Advies voor richtlijnen van de Commissie voor de m.e.r. d.d. 5 september 2007
2. Ontvangen inspraakreacties en adviezen

**BIJLAGE 1: ADVIES VOOR RICHTLIJNEN VAN DE COMMISSIE VOOR DE M.E.R.  
D.D. 5 SEPTEMBER 2007**

## **BIJLAGE 2: ONTVANGEN INSPRAAKREACTIES EN ADVIEZEN**



## Verantwoording verwerking inspraak en adviezen

Binnen de inspraaktermijn, lopende met ingang van donderdag 31 mei tot en met 11 juli 2007, zijn acht reacties en adviezen ontvangen, te weten:

1. Ministerie van LNV, regio Zuid, Eindhoven; 5 juli 2007
2. Provincie Zeeland, Middelburg; 9 juli 2007
3. Zuidelijke Land- en tuinbouworganisatie (ZLTO), Goes; 11 juli 2007
4. Waterschap Zeeuwse Eilanden, Middelburg; 11 juli 2007
5. F. Staal, Graauw; 11 juli 2007
6. A.J.M. de Cock, Eindhoven; 11 juli 2007
7. Zeeuwse Milieufederatie, Goes; 11 juli 2007 (fax)
8. Hr. Verstraaten uit Hulst (toegelicht op 19 juli 2007); 11 juli 2007 (mondeling)

Na de inspraaktermijn is 2 reactie/advies ontvangen, te weten:

9. Het Zeeuwse Landschap, Heinkenszand; 27 juli 2007 (e-mail)
10. Waterschap Zeeuws-Vlaanderen, Terneuzen; 6 augustus 2007

Commissie voor de m.e.r. heeft de beschikking gekregen over alle inspraakreacties en (wettelijke) adviezen, en die verwerkt in haar advies.

### Verkorte weergave van de inspraakreacties en verwerking ervan in de richtlijnen

#### 1. Ministerie van LNV, regio Zuid, Eindhoven; 5 juli 2007

- a. Verzoek (adviseert) om de autonome ontwikkeling voor wat betreft het natuurproject 'Hedwige- Prosperpolder' en project 'Verruiming van de Vaargeul' nader te omschrijven en de beschikbare resultaten van beide MER-studies te benutten.
- b. Meer varianten onderzoeken: verdiepte aanleg van de nieuwe gasleiding in het studiegebied Hedwige- en Prosperpolder, eventueel met verdiept verleggen van de bestaande leiding.
- c. Onderzoek een alternatief tracé dat niet door het studiegebied Hedwige- en Prosperpolder loopt.
- d. Indien een Nbw-vergunning is vereist (Natura2000), in vooroverleg treden met en aanvraag indienen bij LNV.

*In paragraaf 3.2. schrijven de richtlijnen schrijven voor dat in het MER dient te worden aangegeven hoe de afstemming met beide initiatieven (natuurproject 'Hedwige- Prosperpolder' en project 'Verruiming van de Vaargeul') zal plaatsvinden. Expliciet wordt verwezen naar deze inspraak. Richtlijnen schrijven niet voor om varianten of een alternatief tracé te onderzoeken.*

#### 2. Provincie Zeeland, Middelburg; 9 juli 2007

- a. Refereert aan inspraak van gasunie op MER voor natuurproject 'Hedwige- Prosperpolder' waarin zij haar voornemen aangeeft voor de aanleg van een derde leiding in de Gasdam, en dat dit naar het inzicht van de gasunie bepalend is voor de inrichting van de Hedwige- en Prosperpolder. De betekenis van het duiden van de aanleg van het intergetijdengebied als 'autonome ontwikkeling' dient te worden verduidelijkt.
- b. Op grond van een advies van de Commissie Maljers heeft de provincie besloten om in het MER voor de hertogin Hedwige- en Prosperpolder nader wordt ingegaan op de mogelijkheden voor ontpoldering, waarbij wordt gekeken naar het verwijderen, verdiept aanleggen, dan wel doorlatend maken van de Gasdam. De inrichting van het gebied dient de verschillende opties m.b.t. de Gasdam voor de toekomst niet in de weg te staan. De aanleg van een derde gastransportleiding bemoeilijkt dit.
- c. Gevraagd wordt om varianten voor het tracé op te nemen: verdiepte aanleg ter hoogte van de gasdam.
- d. Gevraagd wordt om een alternatief tracé te onderzoeken buiten de Gasdam om.
- e. Na gaan of de boring onder de Westerschelde een uitgelezen kans biedt voor de verdiepte aanleg van de gehele leidingendam.
- f. Actualiseren van de tekst over het gehanteerde beleidskader: in Zeeland beschikt men sinds 2006 over een Omgevingsplan.

*In paragraaf 3.2. schrijven de richtlijnen schrijven voor dat in het MER dient te worden aangegeven hoe de afstemming met beide initiatieven (natuurproject 'Hedwige- Prosperpolder' en project*





'Verruiming van de Vaargeul') zal plaatsvinden. Tevens wordt hierin voorgeschreven om aan te geven welke consequenties het Omgevingsplan zal hebben op het initiatief van de Gasunie. Expliciet wordt verwezen naar deze inspraak. Richtlijnen schrijven niet voor om varianten of een alternatief tracé te onderzoeken.

**3. Zuidelijke Land- en tuinbouworganisatie (ZLTO), Goes; 11 juli 2007**

- a. Betwijfeld wordt wat het publiek belang is nu geen distributie naar de afnemers wordt beoogd, en of er niet uitsluitend (macro)economische doelen worden gediend.
- b. Kan de netwerkbeheerder aan haar wettelijke taken voldoen zonder de aanleg van de leiding?
- c. Lift het tracé met 100% zekerheid op tenminste 150 meter afstand van enige bebouwing zoals agrarische bedrijven bijvoorbeeld bij Zandberg?
- d. Nu het gaat om hoogcalorisch gas dienen de gecumuleerde risico's te worden onderzocht van de ligging naast bestaande gasleidingen.
- e. Effecten aanleg op de landbouw komen vrijwel niet aan de orde. De aanleg tast het gevoelige waterhuishoudingsstelsel in de bovenste laag (teeltlaag) aan, met o.a. gevolgen voor het gewas ter plaatse tijdens droogte.
- f. Ondergrondse gastransportleidingen kunnen gaan drijven met desastreuze gevolgen voor de aangelegde drainage systemen.
- g. De graafwerkzaamheden verdicht de grond waardoor het waterabsorberende vermogen vermindert waardoor regenwaterplassen waardoor schade zoals verslemping.
- h. Uit startnotie blijkt niet van zorgvuldig onderzoek naar de genoemde effecten voor de landbouw; er is geen enkel voorafgaand onderzoek gedaan. Aanbevolen wordt om in het MER-rapport hieraan aandacht te besteden.
- i. Schade (decennialange gewasschade) dient voorkomen te worden en dient niet te worden afgedaan met "er wordt toch schadevergoeding betaald".

*In paragraaf 4.2. van de richtlijnen wordt voorgeschreven om de gebruiksbepalingen voor andere in het studiegebied voorkomende functies te minimaliseren. Er wordt expliciet naar deze inspraak verwezen.*

**4. Waterschap Zeeuwse Eilanden, Middelburg; 11 juli 2007**

- a. Er kan een ontheffing Wegenverordening Zeeland 1994 vereist zijn.
- b. Bij de verlening van de vereiste keurontheffing zal nagegaan worden of de te waterlopen het te lozen waterbezwaar aankunnen.
- c. Er is voor het onderwerp geohydrologie, bodem en water (p 4.2.1.) geen aandacht besteed aan het gebied oostelijk van het Schelde-Rijnkanaal. En aan de hydrologie van het binnendijkse gebied in het traject Schelde-Rijnkanaal-Westerschelde, dat deels ook in Nederland ligt.
- d. Inde beschrijving van ecologische verbindingzones (p 4.2.2.) ontbreekt de Ossendrechtse Kil dat is aangewezen als nog te realiseren natte ecologische verbindingzone en als waterlichaam i.h.k.v. de Kader Richtlijn Water.
- e. Het doorkruisen van waterschapswegen met een opensleuf maakt teerhoudend asfalt vrij die afgevoerd moet worden.

*In inleiding van hoofdstuk 5 van de richtlijnen staat dat de startnotitie een goede richtlijn biedt voor de in het MER per deeltraject te beschrijven huidige situatie en autonome ontwikkelingen. Er wordt expliciet naar deze inspraak verwezen.*

**5. F. Staal, Graauw; 11 juli 2007**

- a. Zet tegenover diensten door de landbouw een gepaste jaarlijkse geïndexeerde vergoeding voor zowel de eigenaar als grondgebruiker. Schadevergoedingen staan niet in verhouding tot de winst die Gasunie maakt door de export van gas.
- b. Cultuurtechnische werken.
- c. Invloed van transport over zandbaan op ondergrond en jaarlijks terugkerende schades. Waarom moet eerst de hele strook ontgraven worden en geen partiële uitvoering. Onnodig veel schade door zwaar transport. Uitvoering op schotten zal minder schade op de ondergrond geven. Waarom zandbaan niet op bestaand tracé, dan wordt de werkstrook niet zo breed.
- d. Meer bevoegdheden voor begeleidingscommissie,
- e. Werk opschorten bij slechte weersomstandigheden.
- f. Liefst geen leidingen meer.



*Een aantal opmerkingen is niet opgenomen in de richtlijnen omdat die geen betrekking op het uit te voeren milieuonderzoek. Verder wordt in paragraaf 4.1. voorgeschreven om een 'Meest milieuvriendelijk alternatief' uit te werken waarbij aandacht wordt besteed aan het minimaliseren van de negatieve effecten.*

**6. A.J.M. de Cock, Eindhoven; 11 juli 2007**

- a. Onderzocht moet worden wat de toekomstige benodigde transportcapaciteit is en of de doelstellingen (p 2.6) ook zonder de aanleg van de transportleiding gerealiseerd kunnen worden. (Nulalternatief)
- b. Is een leiding met een diameter van 32 inch voldoende? In beeld gebracht dient worden in hoeverre de gevolgen verschillen t.o.v. de aanleg van een leiding van 48 inch.
- c. Elke tien jaar wordt een nieuwe leiding aangelegd. De veiligheidsrisico's neemt evenredig toe met het aantal leidingen. Er dient een totaaloverzicht te komen van de gasleidingen die in de toekomst gewenst zijn, en vervolgens kiezen welke wel en nog niet worden aangelegd.
- d. Onderzoek de gewenstheid van de nu geplande leidingen en zet dat in de Europese context. Hiermee kan overcapaciteit in Europa worden voorkomen. Een nieuwe leiding bij 's-Gravenvoeren is wellicht voldoende.
- e. In hoeverre is louter gastransport van gas van en naar het buitenland van algemeen Nederlands belang? Is het op Europees niveau noodzakelijk dat alle leidingen via Nederland lopen?
- f. Bij de beoordeling van veiligheid dient geanticipeerd te worden op het nieuwe beleid en niet op de oude toetsingsafstanden uit de circulaire van 1984.
- g. Getoetst dient te worden aan het Omgevingsplan Zeeland 2006-2012.
- h. In de startnotitie is geen aandacht besteed aan de provinciale plannen voor het gebied 'Groot Eiland' (nabij Luntershoeck). Het tracé grenst zo ongeveer hieraan.
- i. Bij risicoanalyses rekening houden met de toenemende aandacht voor recreatie en toerisme in landbouwgebieden in Zeeland.
- j. Gronddekking van tenminste 1,25 meter lijkt te weinig in verband met het streven van waterschappen om het peil te verhogen en voor landbouwpercelen is goede drainage belangrijk.

*Richtlijnen schrijven niet voor om het nulalternatief nader te onderzoeken.*

*In inleiding van hoofdstuk 5 van de richtlijnen staat dat de startnotitie een goede richtlijn biedt voor de in het MER per deeltraject te beschrijven huidige situatie en autonome ontwikkelingen. Er wordt expliciet naar deze inspraak verwezen.*

**7. Zeeuwse Milieufederatie, Goes; 11 juli 2007 (fax)**

- a. Natuurgebieden die bij de aanlegactiviteiten zo veel mogelijk te worden ontzien.
- b. In de MER moeten de trajectkeuzes worden verantwoord en aangegeven worden wat de effecten hiervan zijn op natuur en landschap.
- c. Aangeven welke criteria ten grondslag hebben gelegen aan de keuze voor de leidingstraat in het natuurgebied de Vlaamse Kreek boven de aanleg de leidingenstraat door De Zandberg dat geen invloed op het natuurgebied zou hebben.
- d. MER moet aangeven welke criteria ten grondslag liggen aan de locatiekeuze van het compressorstation in open buiten gebied alwaar voor andere functie zeer terughouden worden omgegaan met nieuwbouw om openheid te bewaren en verrommeling te voorkomen.
- e. Waarom is gekozen voor het zoekgebied in de Emmapolder.

*In paragraaf 4.1 van de richtlijnen wordt voorgeschreven om te onderbouwen op grond van welke milieu- en andere overwegingen de keuze voor het voorkeurstracé en wijze van aanleg/uitvoering is gemaakt. Er wordt expliciet naar deze inspraak verwezen.*

*N.B.: Compressorstation in de Koningin Emma Polder zal niet worden gerealiseerd.*

**8. Hr. Verstraaten uit Hulst (toegelicht op 19 juli 2007); 11 juli 2007 (mondeling)**

- a. Ik heb een klacht. Ik ben tegen de aanleg van deze aardgastransportleiding. Ik krijg daarvoor niet betaald.
- b. Deze leiding is niet in het belang van de Nederlandse bedrijven, want er is alleen doorvoer van gas naar het buitenland.
- c. Ik ben grondeigenaar en ik draag de kosten.
- d. Dit is al de vijfde leiding die hier wordt aangelegd. Nog maar een paar jaar geleden zijn er ook al twee leidingen bijgelegd. Waarom legt gasunie dit niet allemaal in één keer?



- e. Gasunie betaalt alles in 1 keer af, maar ik zit met periodiek onderhoud en zit opgescheept met de belastingen over en lasten op de grond. Dit terwijl Gasunie doorlopend gebruik maakt van de leiding in de grond en de grond er omheen, en er geld aan verdient.
- f. Ik ben niet tevreden. Wel heb ik al eens gesproken met Gasunie, maar die beroept zich op het algemene belang.

*Niet opgenomen in de richtlijnen. Heeft ook geen betrekking op het uit te voeren milieuonderzoek.*

**9. Het Zeeuwse Landschap, Heinkenszand; 27 juli 2007 (e-mail)**

- a. **Inspraak betreft het deel van gasleidingstracé in het Verdrunken Land van Saeftinghe**
- b. Stichting zal formeel op de onderhavige werken reageren i.h.k.v. de door GS-Zeeland te verlenen Nbw-vergunning.
- c. Ons algemeen uitgangspunt aangaande noodzakelijke infrastructurele werkzaamheden binnen Saeftinghe is: minimale rustverstoring i.h.b. van de belangrijke vogelfunctie, minimale verstoring van het bodemoppervlak (schorvegetatie) en de natuurlijke waterhuishouding van dit getijdengebied.
- d. Betreffende de vogelfunctie zijn er perioden die extra belangrijk zijn aangaande verstoring; de broedtijd (1 april - 15 juli) en de ganzentijd (15 oktober - 15 maart).
- e. Op het zogenaamde Gasdamplateau zijn er kolonies van de schorzijdebij en de schorviltbij. De laatst genoemde soort is een Rode Lijst-soort. Deze bijenkolonies huizen in konijnsholen.
- f. Zowel de Gasdam, als het Gasdamplateau heeft een belangrijke functie aangaande het begrazingsbeheer dat in Saeftinghe plaatsvindt. Vanaf het voorjaar tot ongeveer 15 oktober worden er, als natuurbeheermaatregel, enkele honderden runderen in Saeftinghe geweid. De Gasdam en het Gasdamplateau zijn nodig voor het dagelijks beheer/toezicht van het vee, en voor de drinkwatervoorziening van de runderen. Gedurende korte perioden gebruiken de runderen de Gasdam en het -plateau ook als weidegebied.
- g. De werkzaamheden voor de nieuwe leiding zullen zo uitgevoerd dienen te worden dat het begrazingsbeheer zo min mogelijk hinder ondervindt.
- h. Het beheersweggetje dat door het Sieperdaschor naar het Gasdamplateau loopt is eigendom van onze Stichting, en in principe niet vrij toegankelijk. Over gebruik van dit beheerspad zijn mogelijk afspraken te maken. Dit beheerspad kruist een brede getijderek. De desbetreffende brug staat een beperkte (wiel)asdruk toe.

*In paragraaf 4.2 van de richtlijnen wordt voorgeschreven om de nadelige ecologische effecten te minimaliseren die kunnen ontstaan tijdens de aanleg bijvoorbeeld door seizoensplanning of door keuzes in de wijze van aanleg (minimalisering verstoring door geluid, licht, trilling en beweging op fauna in vooral Natura2000-gebieden) en uitvoering. Er wordt expliciet naar deze inspraak verwezen.*

*In paragraaf 5.2 van de richtlijnen wordt voorgeschreven om aan te geven welke ruimte de planning voor de aanleg en ingebruikname van de gastransportleiding laat om milieueffecten (vooral effecten op de natuur) zoveel mogelijk te vermijden. Er wordt expliciet naar deze inspraak verwezen.*

**10. Waterschap Zeeuws-Vlaanderen, Terneuzen; 6 augustus 2007**

- a. Voor het aanbrengen van de leidingen in waterschapswegen dient ontheffing van de Wegenverordening Zeeland 1994 bij het waterschap te worden aangevraagd.
- b. Voor kruising met waterkeringen of ligging binnen de kern- of beschermingszone zijn NEN-3650/3651/3652 en PR-3659 van toepassing, en is sterkteberekening vereist, en plaatsing afsluiters.
- c. Er dient ontheffing te worden aangevraagd ingevolge Keur waterkeringen waterschap Zeeuws-Vlaanderen.
- d. Keur waterschap over waterbeheersing van toepassing i.h.b. art. 10, lid 1 sub c.
- e. V.w.b. kruisen van waterschapsleidingen dient vooraf met waterschap contact te worden opgenomen.

*In paragraaf 3.3 van de richtlijnen wordt er op gewezen dat voor het aanbrengen van de leidingen in waterschapswegen bij het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen een ontheffing van de Wegenverordening Zeeland 1994 moet worden aangevraagd en dat voor de waterbeheersing de Keur Waterschap Zeeuws-Vlaanderen van toepassing is. Er wordt expliciet naar deze inspraak verwezen.*

*In paragraaf 5.4 van de richtlijnen wordt voorgeschreven om in het MER te beschrijven de veiligheidssituatie en -vereisten daar waar de leiding de waterkering kruist. Er wordt expliciet naar deze inspraak verwezen.*